

Ομιλία Χρύσας Παρίση για την 109^η επέτειο του Μακεδονικού Αγώνα

I. N. Αγίας Σκέπης ΠΑΠΑΓΟΥ, Κυριακή 13 Οκτωβρίου 2013

Συγκεντρωθήκαμε εδώ σήμερα, 109 χρόνια από τον θάνατο του εθνομάρτυρα **Παύλου Μελά**, για να τιμήσουμε την επέτειο του Μακεδονικού Αγώνα και να αποδώσουμε την οφειλόμενη τιμή στους ήρωες Μακεδονομάχους. Όλους εκείνους, τους Μακεδόνες και τους εθελοντές από κάθε μεριά της Ελλάδας, που έλαβαν μέρος στη σκληρή σύγκρουση της περιόδου 1904-1908 για τη διάσωση της Μακεδονίας.

Ο Μακεδονικός Αγώνας άρχισε ουσιαστικά το 1870, χρονιά ίδρυσης της βουλγαρικής Εξαρχίας, δηλαδή της βουλγαρικής εκκλησίας που αυτονομήθηκε από το Οικουμενικό Πατριαρχείο, η οποία σύντομα μεταβλήθηκε σε κέντρο εθνικής βουλγαρικής προπαγάνδας. Η προσπάθεια των Βουλγάρων άρχισε με ειρηνικά μέσα και απέβλεπε στο να πείσει τους κατοίκους της Μακεδονίας να υπαχθούν στη σχισματική βουλγαρική Εκκλησία, με απώτερους φυσικά πολιτικούς στόχους. Η προπαγάνδα γινόταν στις εκκλησιές και τα σχολεία με ιερείς και δασκάλους που στέλνονταν από τη Βουλγαρία.

Μπροστά στη σθεναρή αντίδραση των Ελλήνων της Μακεδονίας η Βουλγαρία αποφάσισε την αλλαγή τακτικής: τη χρήση βίας για τη μεταστροφή του εθνικού φρονήματος των κατοίκων της Μακεδονίας. Εναντίον εκείνων δηλαδή που με πείσμα κρατούσαν - στην ύπαιθρο κυρίως - την ελληνικότητά τους και την υπαγωγή τους στο Οικουμενικό Πατριαρχείο της Κωνσταντινούπολης. Την άνοιξη του 1895 βουλγαρικές ομάδες συνολικής δύναμης περίπου 600 ανδρών, μπήκαν στη Μακεδονία με σκοπό την κατατρομοκράτηση ιερέων, δασκάλων, επιστημόνων και γενικά των προσώπων με επιρροή στις τοπικές κοινωνίες. Σφαγές, δολοφονίες, εμπρησμοί, καταδόσεις στον Οθωμανό κατακτητή, δημιουργούν μια τραγική κατάσταση για τους Μακεδόνες.

Η διστακτική στάση του επίσημου ελληνικού Κράτους ανάγκασε τον Ελληνισμό της Μακεδονίας να αντιδράσει δυναμικά. Ο ενθουσιώδης **Μητροπολίτης Καστοριάς Γερμανός Καραβαγγέλης** διαπιστώνει την τραγική κατάσταση και δραστήριος όπως ήταν, δεν αργεί να αναλάβει δράση. Αφού επανειλημμένα ζητάει, από την συνήθως «κουφή» Αθήνα, ένοπλα αντάρτικα σώματα και δεν του τα στέλνουν, τα οργανώνει ο ίδιος με ντόπιους οπλαρχηγούς.

Γράφει και ξαναγράφει στην Αθήνα: **“Στείλτε μου πενήντα παλικάρια, πενήντα Κρητικούς, να τους ενώσω με τους δικούς μου”**. Μάταια ωστόσο... δεν τον ακούν. Δεν τα εγκαταλείπει όμως! Έρχεται σε επαφή με τον **Ίωνα Δραγούμη** και τον **Παύλο Μελά**. Γράφει πύρινα άρθρα στις αθηναϊκές εφημερίδες, που και τότε, θεωρούσαν επικίνδυνο εθνικιστή όποιον ήθελε να σώσει την Μακεδονία!!!

Τον Ιούνιο του 1903 ένδεκα Κρητικοί, με πολύ οπλισμό, περνούν μυστικά στη Μακεδονία, με αρχηγό τον Θύμιο Καούδη. Γίνονται οι πρωτοπόροι στον αγώνα για τη Μακεδονία. Γράφει ο Παύλος Μελάς σε επιστολή του προς τον Μητροπολίτη Καστοριάς: **«Οι ένδεκα Κρήτες ούς σας στέλλομεν είνε τέλειοι τύποι πολεμιστών. Γενναίοι, ευφυείς, τολμηροί,**

αποφασιστικοί, φιλόδοξοι και έχοντες ανεπτυγμένον το εθνικόν αίσθημα. Είμαι βέβαιος ότι θα ενισχύσωσι καταπληκτικώς τον αγώνα σας»

Μηνύματα απελπισίας και απόγνωσης στέλνουν οι Μακεδόνες σε κάθε κατεύθυνση. Ζητούν βοήθεια για να λυτρωθούν, ζητούν συμπαράσταση για να επιβιώσουν σαν φυλή, σαν γένος των Ελλήνων. Και τα μηνύματα αυτά κεντρίζουν κάθε ελληνική καρδιά, ελεύθερων και σκλάβων αδελφών. Και αναταράσσεται το Πανελλήνιο, και συγκλονίζεται ο Ελληνισμός, και ξεσηκώνονται οι Πανέλληνες.

Η κατάσταση άρχισε να αλλάζει με την πρωτοβουλία μερικών ιδιωτών και στρατιωτικών. Νεώτεροι διπλωμάτες όπως ο Ίων Δραγούμης - που έγινε διαπρύσιος κήρυκας, στρατολόγος και στρατιώτης του Ελληνικού Έθνους - απλοί ιδιώτες, δημοσιογράφοι, λογοτέχνες. Κυρίως όμως αξιωματικοί του ελληνικού στρατού, που ενεργώντας μόνοι τους, χωρίς κρατική εντολή, πήγαν στη Μακεδονία, είδαν την κατάσταση και επιστρέφοντας στην Αθήνα έδωσαν το σήμα του συναγερμού.

Αρχίζει πια στην Ελλάδα να κατανοείται η σημασία του Μακεδονικού Αγώνα. Αντιλαμβάνεται την κατάσταση και η ελληνική κυβέρνηση και αποφασίζει να δράσει. Τοποθετεί ως προξένους στο Μοναστήρι, τη Θεσσαλονίκη και τις Σέρρες ανθρώπους ικανούς που θα πάρουν ενεργό μέρος στον αγώνα.

Έλληνες αξιωματικοί και οπλίτες εισέρχονται παράνομα στην τουρκοκρατούμενη Μακεδονία. Με τη συνδρομή τους οργανώνονται ένοπλα ανταρτικά σώματα, τα οποία, αποτελούμενα κυρίως από Μακεδόνες, προστατεύουν τον ελληνικό πληθυσμό και τονώνουν το εθνικό του φρόνημα. Πολλοί από αυτούς έδωσαν τη ζωή τους για τη Μακεδονία, με χαρακτηριστικές τραγικές και συνάμα ηρωικές φιγούρες, τον **Παύλο Μελά** και τον **Τέλο Άγρα**.

Ο Παύλος Μελάς άφησε οικογενειακή θαλπωρή, ήσυχη αστική ζωή και σίγουρη στρατιωτική καριέρα για να οργανώσει εκστρατευτικό σώμα και τελικά να δώσει την ίδια του τη ζωή για τη Μακεδονία. Στις 13 Οκτωβρίου 1904, ύστερα από περιπλανήσεις στο Βίτσι, τουρκικά αποσπάσματα περικύκλωσαν το σώμα του στο χωριό Στάτιστα, που σήμερα φέρει το όνομά του, και, σε αναμέτρηση που έγινε εκεί, τον τραυμάτισαν θανάσιμα. Ο Παύλος Μελάς δεν ήταν βέβαια ούτε ο πρώτος ούτε ο τελευταίος Έλληνας νεκρός του Μακεδονικού Αγώνα. Αλλά η απήχηση της αυτοθυσίας του ενήργησε ως καταλύτης, εμπνέοντας και άλλους εθελοντές, που έσπευσαν από την Ελλάδα, για να σμίξουν με τους Μακεδόνες αντάρτες.

Από την άλλη, η αφοσίωση του κατώτερου κλήρου στο Οικουμενικό Πατριαρχείο αποτελούσε στοιχείο συσπείρωσης του ελληνορθόδοξου ποιμνίου γύρω από την "ελληνική ιδέα". Παράλληλα, το Πατριαρχείο, για να προστατέψει το ποίμνιό του, τοποθέτησε στη Μακεδονία νέους, φωτισμένους και δυναμικούς ιεράρχες.

Εξίσου σημαντικός είναι ο ρόλος των εκπαιδευτικών. Η σταθερή λειτουργία σχολείων σε αμφισβητούμενες περιοχές ήταν ένδειξη ελληνικού φρονήματος και πρόκριμα για την τελική ελληνική επικράτηση. Νεαροί δάσκαλοι και δασκάλες, που μόλις είχαν εγκαταλείψει τα θρανία, βρέθηκαν στη γραμμή του πυρός. Το τίμημα της προσφοράς πολλές φορές ήταν

η δολοφονία, άλλοτε για λόγους συμβολικούς και άλλοτε για να απομακρυνθεί ο ισχυρότερος κρίκος του ελληνικού δικτύου.

Στον αγώνα αυτόν συστρατεύτηκαν όλοι οι Έλληνες, που προσέτρεξαν από όλα τα μέρη της Ελλάδος, με πρώτους τους **Κρητικούς** και τους **Μανιάτες**, για να βοηθήσουν τους Μακεδόνες αδελφούς τους στο σκληρό και άνισο αγώνα τους. Στην Κρήτη, παρόλο που η κατάσταση δεν έχει ακόμη ξεκαθαρίσει και η μεγαλόνησος συνεχίζει να βρίσκεται εκτός του εθνικού κορμού, τα μηνύματα από τη Μακεδονία συνεχίζουν και κινητοποιούν τους Κρητικούς.

Γνωρίζουν οι Κρητικοί πως και το τελευταίο ντουφέκι θα είναι χρήσιμο, αφού μέχρι εκείνη την ώρα δεν είχε ολοκληρωθεί ο πόθος της ένωσης με την Ελλάδα. Αντιλαμβάνονται όμως τον μεγάλο κίνδυνο που διατρέχει ένα άλλο τμήμα του Ελληνισμού, η Μακεδονία. Και ανταποκρίνονται, και ξεκινούν για τη Μακεδονία. Κάνουν την υπόθεση της Μακεδονίας προσωπική τους υπόθεση.

Στη διάρκεια του Μακεδονικού Αγώνα, μεγάλος αριθμός Κρητών έλαβε μέρος. Ξεπέρασαν τις τρεις χιλιάδες. Από αυτούς, 700 δεν γύρισαν ποτέ στη μεγαλόνησο. Έμειναν στην μακεδονική γη. Το μαρτυρούν οι προτομές των Κρητών Μακεδονομάχων σε κάθε μεριά της Μακεδονίας. Το μαρτυρούν κυρίως όμως τα αισθήματα ευγνωμοσύνης και αγάπης των Μακεδόνων για την προσφορά της Κρήτης μας στον αγώνα για τη διάσωση της Μακεδονίας. Για τους λόγους αυτούς, ο Σύνδεσμός μας αφιέρωσε τον φετινό εορτασμό του Μακεδονικού Αγώνα στους Κρήτες Μακεδονομάχους.

Ποιά ήταν τα ερεθίσματα εκείνα που ώθησαν την πληθωρική παρουσία των Κρητικών στη Μακεδονία, όταν μάλιστα στο νησί δεν είχαν διαλυθεί ακόμη τα σύννεφα της σκλαβιάς; Λαός αδούλωτος, εραστής της λευτεριάς, ξεσηκώθηκε χωρίς ηγεσία, ακολουθώντας μόνο τη φωνή της συνείδησης, με μοναδικό βίωμα τη σκλαβιά και τον πόνο των Μακεδόνων. Γνώριζαν οι Κρήτες ότι εκεί στον βορρά υπήρχε αλύτρωτος Ελληνισμός, με απαράγραπτα ελληνικά δικαιώματα, αδελφός λαός, που όχι μόνον στέναζε κάτω από τον ίδιο δυνάστη, αλλά κινδύνευε από άλλους βαλκανικούς λαούς να χάσει την εθνική του ταυτότητα.

Οι Κρητικοί είδαν την υπόθεση της Μακεδονίας σαν να ήταν δική τους και ένοιωσαν τα δεσμά της σκλαβιάς και της καταπίεσης να ματώνουν την ψυχή και την καρδιά τους, όπως των αδελφών τους Μακεδόνων. Η ένωση της Μεγαλονήσου με την Ελλάδα κατείχε την ίδια θέση στην καρδιά του Κρητικού λαού με την σωτηρία του ελληνισμού της Μακεδονίας. Έτσι δικαιολογείται και το γεγονός ότι από τους 6.000 εθελοντές Μακεδονομάχους, οι 3.000 και πλέον ήταν Κρητικοί, και από τους τρεις Γενικούς Αρχηγούς του αγώνα οι δύο ήταν Κρητικοί. Τον Παύλο Μελά διαδέχθηκαν κατά σειρά οι ανθυπολοχαγοί **Κατεχάκης** από το Ηράκλειο και **Τσόντος** – ο γνωστός καπετάν Βάρδας – από τα Χανιά.

Ο Μακεδονικός Αγώνας έφερε την εθνική ανάταση, την αναπτέρωση του πεσμένου φρονήματος, από την ήττα του 1897, την απόκτηση και πάλι της αυτοπεποίθησης για τους Έλληνες. Η Ελλάδα, ευθύς αμέσως πέρασε από την **Επανάσταση του 1909** – στην οποία πήραν μέρος πολλοί Μακεδονομάχοι αξιωματικοί – στο έπος των **Βαλκανικών Πολέμων** του 1912-13, με τους οποίους και απελευθερώθηκε ένα μεγάλο μέρος της Μακεδονίας. Στα

τέλη του 1913, ακριβώς πριν από εκατό χρόνια, εκπληρώθηκε το όνειρο και ο πόθος των Κρητικών: η **Ένωση με την Ελλάδα**. Μια επέτειος που γιορτάζει φέτος όλος ο Ελληνισμός.

Παρά το πέρασμα του χρόνου, επιχειρείται και πάλι να γίνει η Μακεδονία επίκεντρο ενδιαφέροντος με την νεκρανάσταση ενός νέου «μακεδονικού» ζητήματος. Άσχετα αν αυτή τη φορά παίρνει, εξωτερικά τουλάχιστον, άλλη μορφή. Μέσα από την πλαστογράφιση της ιστορίας επιδιώκεται η δημιουργία ενός τεχνητού κρατιδίου. Για τους ανίδεους ή τους απληροφόρητους, για τους ξένους κυρίως, η σύγχυση μπορεί να είναι πλήρης.

Δυστυχώς η επίσημη ελληνική θέση, εδώ και χρόνια, έχει υποχωρήσει στην πίεση, παραχωρώντας στο κρατίδιο αυτό το όνομα της Μακεδονίας με επιθετικό προσδιορισμό. Οι Μακεδόνες από όλες τις γωνιές του Ελληνισμού, απαντούν και απαιτούν: **«Καμία παραχώρηση του ονόματος της Μακεδονίας»**. Είναι απαίτηση των ψυχών των Μακεδονομάχων. Όλων εκείνων που σήμερα τιμούμε τη μνήμη τους.